Ч. 285 Середа 22 грудня 1899 (3 січня 1900). Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(Бесіда Селя о ситуациї. — Німецкий цісар в двайцятім столітю. — З Трансвалю).

Як що року так і сего нового року після григорияньского календаря ходила лїберальна угорска партия з ґратуляциями до президента угорских міністрів, Селя, котрий відповідаючи на промову проводиря партиї, Чакі'го сказав де-що про ситуацию політичну а своєю бесїдою кинув сьвітло і на наші відносини.

Чакі сказав насамперед, що правительство буде держати ся тої самої політики що доси. Порозуминє правительства з лїберальною партиєю єсть союзом, котрого розірвати нїхто не відважить ся, бо наразив би ся на закид зради. По парляментарнім залагодженю угоди настануть реформи у всїляких галузях публичної служби і то в дусї правдивої вольнодумности. Лиш таким способом може Угорщина стати ся великою і могучою.

Найпершою задачею правительства в сім році буде залагодженє справи квотової на десять лїт. В Австриї всї ті справи економічні і фінансові, котрі на Угорщинї управильнено вже законами будуть залагоджені в першій половинї сего року в дорозї парляментарній, о скілько на то дозволять тамошні відносини парляментарні. Може не єсть неоправдана надія, що ті справи, котрих незалагодженє надає хитливости в сїм відносинам Австро-Угорщини на поли економічнім, а котрі і на Угорщинї викликали непорозуминя, дійшли вже до того, що буде з них виключений елемент дразнячий, що було головною причиною непорозуминя.

Позаяк не з вини Угорщини не можна було заключити умови митової з Австриєю, то Угорщина з власної волї залагодила сю справу з Австриєю в спосіб справедливий. Взаїмність єсть забезпечена в кождім напрямі. Коли би та взаїмність мала бути нарушена, то против того знайде ся оруже в законах. Найбільшу вагу треба класти на то, що парляментарне залагодженє угоди настане в Австриї після можности вже в першій половинї сего року. З тої причини Корона, на внесенє Угорщини, рішила справу квоти лиш на пів року.

Цісареви Вільгельмови ходило видко конче о виголошенє бесїди в двайцятім столітю і длятого мабуть прискорив він трохи бодай на папери численє часу. Отже в день нового року, розуміє ся двайцятого столїтя поїхав він до берлиньскої касарнї і там виголосив бесїду, в котрій сказав, що армія німецка то німецкий нарід а той нарід має з початком року особливу причину клонити ся Богови, бо з початком минувшого столїтя армія німецка зовсїм не відповідала своїй задачі. Аж великий цісар Вільгельм І. надав армії німецкій правдиве значінє. Цісар завізвав відтак офіцирів, щоби они працювали над розвоєм армії і додав, що незадовго доведе до кінця і реорґанізацию маринарки.

З поля війни в полудневій Африцї надходять вісти, з котрих можна би судити, що щасте воєнне перехиляє ся на сторону Анґлїйців. В тім лиш лихо, що вісти ті походять з анґлїйского жерела і годї їм вірити. Здаєсь, що они обчислені лиш на то, щоби войскам відїзджаючим до Африки додати охоти. Так доносять н. пр. з Ренсбурґа через Льондон, що ґенерал Френч напав Бурів під Колесберґом і зовсїм їх побив, так, що они були змушені втїкати і лишили Колесберґ в руках Анґлїйців.

Зміна в приписах почтових від 1 січня 1900.

(Конець).

13) Оплата за доручуванє посилок адресатови в помешканю. — За доручуванє посилок в мешканю адресата оплачує ся слїдуючі належитости: а) в осїдку уряду почтового за переказ почтовий (переказ уряду почтових кас щадничих) разом з переказаною квотою: до 10 к. 3 с., над 10 к. 5 с.; за лист грошевий вартости до 1000 к. 5 с., над 1000 к. 10 с.; за пакети: 1) в місцевостях, де доручує ся пакети, без огляду на вагу: до 5 кґ. 5 с., над 5 кґ. 10 с.; 2) в місцевостях, де доручає ся пакети тілько до ваги $1\frac{1}{2}$ кґ., за пакет 5 с., за доручене повідомленя о прибутю пакету або листу грошевого оплачує ся належитість авізацийну в квоті 3 с.; — б) при доручению через листового сельского за переказ почтовий (переказ уряду почтових кас щадничих) разом з квотою переказу або за лист грошевий 10 с., за пакет 15 сот. — Єли листовий авізує лише лист грошевий або пакет, оплачує ся належитість авізацийну в квоті 3 с.

14) Оплати за посилки, доручувані через нарочного післанця (per express). — Кромі звичайних належитостий (franco) мусить надавець

2)

Бури і їх история.

(Після дра. Альфр. Ціммермана, К. Биттхера і др., зладив К. Вербин.)

(Дальше).

Пятьдесять миль від Капштадту, в живописній малїй долинї, серед „Синих гір", лежить місцевість Франш Гек (Frausche Hoek — „французке прибіжище"), найперша і найстарша оселя Ґуґенотів, в котрій ще доси знаходять ся памятники по сих перших французских кольоністах, що разом з голяндскими, утворили нарід, званий нинї Бурами. Як вже сказано, підчас релїґійних заворушень, при кінци 17-ого століття, за Людвика XIV, утїкало множество Французів реформованої віри до полудневої Африки. Голяндскі поселенцї дуже радо принимали їх там яко одновірців, а й голяндске товариство торговельне не лиш не було їм зразу противне, але навіть дуже охотно впускало Ґуґенотів до молодої кольонії. Пізнійше однакож товариство торговельне, котре обняло було управу кольонії на Клину Доброї надії в імени голяндского правительства, стало побоювати ся якоїсь запутанини з Францією і переваги французского елементу. Щоби отже зробити конець французскому впливови, стали ґубернатори видавати дуже острі закони. Так н. пр. заказано під карою смерти уживати французскої мови; Французам не вільно було побирати ся межи собою, чим ґубернатори хотїли змусити Ґуґенотів, щоби они побирали ся з Голяндками.

Розпорядженя язикові мали той наслїдок, що Французи утїкали з кольонії в гори, і там утворили були свою окрему кольонію: „французке прибіжище" або Франш Гек. Але що більша часть мужчин була нежоната, і они взагалї творили лиш шесту часть зі всего білого населеня, то таки з конечности піддавали ся напорови правительства, і зливали з Голяндцями. Найзнаменитшими французкими родами з тих часів були н. пр. Вілїєри, Дюранди, Пеляншони і т. д., котрих імена можна ще нинї стрітити серед найнизших кляс. Нежонаті Французи розходили ся також по цїлім краю, і женили ся часто навіть з дївчатами Кафрів. Декотрі потомки сих Ґуґенотів займають ще й нинї добрі становища, але задля їх темної барви тїла, Анґлїйцї гордять ними і недопускають їх до — бодай дуже рідко, — до участи в публичнім і товарискім житю.

У Франш, або з анґлїйска: Френч Гек, живуть ще нинї потомки Вілїєрів (один з них єсть міністром справедливости в Кольонії), Мальгербів, Ле Ру, Мялян, Гіґо. Они всї мають там красні і богаті ферми (хутори або фільварки), котрі їх предки поназивали по іменах своїх родинних сторін з Франциї, н. пр. Шампань, Дофіне, Бурґонь і т. п.

Як вже сказано, сполучала Голяндців з Ґуґенотами єдність віри і одні і другі приносили з собою з рідного краю великі біблїї, котрі тут дуже шанували. Але з французских біблїй майже і слїду не лишило ся; навіть у Франш Гек нема анї одного примірника. Лиш в державній бібліотецї в Капштадї єсть кілька примірників, котрі свого часу казав був сконфіскувати ґубернатор кольонії Сімон ван дер Стель. За то в голяндских родинах знаходять ся ще й доси старі біблїї з давних часів з прекрасними дереворитами. В тих біблїях знаходять ся також родинні записки, коли хто родив ся, коли женив ся і коли умер. З тих записок видко, як то в перших часах мішали ся Французи з Голяндцями. З такого мішаного супружества виходило нераз двайцятеро і більше дїтий.

У Франш Гек показують ще до нинї три дуби, котрі виплекали там перші Ґуґеноти із жолуди, що привезли були більше як 200 лїт тому назад із своїх родинних сторін.

В родинї Гіґо знаходять ся деякі інтересні документи, н. пр. о купнї якоїсь ферми, котру зайшовший перший Гіґо набув був від правительства в 1694 р. і під загрозою відобраня від него ферми, зобовязав ся був посадити тілько дерев, кілько ґубернатор єму накаже. Старі дерева мусїв Гіґо відставляти правительству до кріпости (Капштадту) для

оплатити належитість за нарочного післанця: за кождий пакет 50 с., за кожду іншу посилку 30 с. Однак єли посилка має бути доручена по-за осідком уряду почтового віддаючого, тогді стягає ся належитість за післанця по відтягненю такси вплаченої надавцем від адресата. Належитість тота обчисляє ся після віддаленя, а іменно числить ся 1 к. на кождих 7·5 к.

15) Належитости за доповнене формальностей цлових. — За доповнене формальностий при оплаті цла від посилок побирає заведенє почтове від адресата оплату в кваті 20 с., взглядно при пакетах т. зв. colispostaux 25 с. За доповнене формальностий при оплаті податків консумцийних побирає ся належитість в кваті 20 с.

16. Оплати за скритки, оплати маґазинові і складові. — а) Адресати, котрі застерегли собі відбиранє посилок в уряді, оплачують за перехованє посилок листових в окремій скритці місячну належитість в кваті 2 К., побирану на річ скарбу. Єсли хто застеріг собі виключно відбиранє часописей в уряді почтовім, тогді не оплачує тої належитости; — б) В місцевостях, де доручають ся перекази разом з грішми, мають адресати, котрі хотять перекази відбирати в уряді почтовім, заплатити належитість в кваті 2 К., о скілько вже не оплачують взагалі тої належитости як під а); в) місцевостях, де пакети доручають ся до дому, оплачують адресати за право відбираня посилок в уряді почтовім належитість маґазинову в кваті 6 К.; єсли в протягу 24 годин від дня авізованя посилки тої ж не відобрали, тогді оплачують окрему належитість складову виносячу денно 3 с. за пакет до 5 кґ. а 5 с. за тяжший пакет. Належитість за скритку або маґазинову належитість з гори місячно оплачувати.

17. Оплати за часописи, авіза желізничі і инші належитости остають без зміни.

VI. Нові марки і значки почтові. На місце тепер істнуючих марок заведені будуть нові марки з означенем вартости після коронової валюти. Нові марки видані будуть в слідуючих родах: а) марки звичайні (франкові) по 1, 2, 3, 5, 6, 10, 20, 25, 30, 40, 50, 60 сотиків і по 1, 2 і 4 корони; б) марки почтові по 2, 6, 10 і 20 сотиків; в) марки ґазетові по 2, 16, 10 і 20 сотиків. — Марки натиснені на кувертах почтових, картах кореспонденцийних, листах картикових будуть мати вартість означену рівнож в валюті вороновій. Нові блянкети на припорученя почтові і перевози почтові будуть ся платити по 2 с. за штуку.

Марки по 1, 3, 5 і 25 сот. пущено в обіг уже з початком грудня 1899 р. і можна їх уживати до оплачуваня посилок. З днем 31 грудня 1899 усуне ся з обігу дотеперішні блянкети на перекази, на припорученя почтові, на листи пересилкові звичайні і за посліплатою, блянкети на телеграми кредитовані, а також марки за доручуванє часописий; всї инші значки втратять важність з днем 31 марта 1900.

Значки почтові всїлякого рода остаючі в руках публики, буде можна вимїняти на нові рівної вартости в усїх урядах почтових аж до кінця 1900 року.

Новинки.

Львів дня 2-го січня 1900.

— Іменованя. Президия краєвої Дирекциї скарбу іменувала концептових практикантів скарбу: Вячеслава Бедрніка і Генриха Ґутвіньского концепістами скарбу в X. клясі ранґи при управляючих властях скарбових, а концептових практикантів Антона Постружного, Михайла Пайора, Ів. Маєвича, Едмунда Келбіньского, Володисл. Гуппенталя, Генриха Тишковского і Івана Товарницкого концепістами скарбу в X. клясі ранґи для служби податкової I-ої інстанциї.

— З львівского університету. Професор I. Кокорудз, яко лектор руского язика на ц. к. львівскім університеті, розпочинає курс науки руского язика дня 15 н. с. січня 1900.

Сей курс науки відбувати ся буде в двох відділах: в відділї першім в викладовій мові польскій для початкуючих і в відділї другім в викладовій мові рускій для тих, що вже в науці поступили.

Наука в відділї I-шім відбувати ся буде в понеділки і пятниці від години 5—6 в салї IV., а наука в відділї II-ім в понеділки і пятниці від години 6—7 в салї IV.

Вписи принимає квестура ц. к. університету до 22 н. с. січня 1900.

Зазначити належить, що сей лекторат з'орґанізовано по мисли розпор. ц. к. Міністерства В. і пр. передовсїм для теперішних урядників і для тих, що в будучности вими задумують бути.

— З ц. к. Дирекциї зелїзниць державних доносять, що по мисли цїсарского розпорядженя з дня 21 вересня 1899 ч. 176, почавши від 1-го січня 1900 буде принимати ся до Угорщини лиш такі посилки, на котрі надавцї предложать крім листів перевозових, декляраций статистичні, зладжені на приписаних блянкетах, власноручно підписані і одвітними марками на 10 взглядно 30 сотиків заосмотрені. — Блянкети і марки статистичні, будуть продавати ся в міру запасів в касах ц. к. урядів стацийних. — Так само, при посилках надходячих з Угорщини, мусить оплачувати ся належитість статистичну перед відобранєм товару через наліплене одвітних марок на дуплїкатах декляраций статистичних, котрі будуть долучені до листів перевозових з Угорщини.

— Що значить фабричний поспіх. Один з льондоньских промисловцїв заложив ся о 5.000 фунтів штерлїнґів (звиш 100.000 корон), що явить ся на обіді о год. 7-ій вечером у фраку зробленім з овечої вовни, стриженої того самого дня о 7-ій год. рано — і виграв заклад. В назначенім дни і годині при сьвідках обстрижено пять овець, котрих вовну відвезено до фабрики в Нюбері. Там вимито вовну, висушено, закрашено, а відтак взяли ся ткачі до роботи та скінчили ткане сукна о 3 год. 30 мін. по полудни. Сукно пішло опісля до прикравача і 6 кравцїв, котрі на чверть години перед семою скінчили фрак. Точно о 7-ій год. увійшов фабрикант до столової салї у фраку, котрого вовну ще перед дванайцяти годинами носили на собі вівцї.

— Телята трійнята. Рідкий случай став ся у господаря Данила Мекелити в Бутинах в Жовківщинї. Він пише про се до „Дїла": Дня 26 с. м. (грудня) уродила моя корова трое телят, всї три телички і єї одної масти (білі з рудими цятками). Величність їх така, що часом одно більше не вродить ся. Всї трое здорові, а корова троха приослаблена, але приходить до себе.

— Оріґінальні новорічні желаня. Бури очевидно жартують собі з Англійцями і кпять з їх военної сили, коли залозї в Ледісмайс посилають

направи державних будинків або кораблів, а за кожде дерево, котре вирубав для себе, мусів посадити тілько нових, кілько єму наказав ґубернатор. Так само мусїв Гїґо віддавати десятий сніп всякого збіжа до кріпости.

В родині Вілїєрів розповідають собі забавну і характеристичну історию з житя перших Вілїєрів, котрих було трох братів. Они мали одного коня, котрим дійстно по братньому ділили ся. З Франш Гек було до церкви добрих три години ходу, отже досить далеко, як щоби що неділї ходити туди і назад. А кождий з них хотїв бути в неділю в церкви, бо там проповідував сьвященик, котрому на то позволив був ґубернатор. Отже братя уложили собі такий плян: Найстарший з них Авраам де Вілїєр, сїдляв в неділю до всхід сонця коня і їхав пів години дорогою до церкви. Відтак злазив, привязував коня до якогось дерева і ішов вже дальше пішки. Другий брат, Петро, виходив з дому пішки, а коли дійшов до того місця, де стояв кінь, сїдав на него і переганяв брата, а по пів години їзди привязував так само коня для брата Авраама. В той спосіб мїняли ся они аж доки не приїхали до церкви. Наймолодший брат, Яков, мусів цїлу дорогу до церкви іти пішки. Коли же вертали з церкви до дому, то замість Авраама сїдав на коня наймолодший брат і мїняв ся з середущим; а найстарший ішов цїлу дорогу пішки. Тим способом всї три брати то їздили то ішли що неділї до церкви.

Перші голяндскі поселенцї в полудневій Африцї називали себе просто „Бурами" (Боер — німецке „Bauer") то єсть „селянами" або „хлопами". З часом однакож змішали ся они не лиш з Ґуґенотами, але й з туземцями головно же з Кафрами, Готентотами і Бушманами. З тої мішанини вийшла і мішана мова, голяндска з готентотскими словами. Ще до нинїшного дня Бури роблять між собою ріжницю: ті що походять з простій лінії від білих називають себе Бурами, тих же, що зродили ся вже в Африцї і змішали ся, хоч первістно походять також від білих, називають „Африкандрами". Голяндска компанія старала ся зразу всїма силами, щоби білі поселенцї не входили в ніякі зносини з туземцями, а то головно длятого, щоби не було ніяких спорів з племенами, жиючими довкола кольонії. Однакож то було трудно зовсім спинити, бо білі поселенцї вибирали ся потайком малими громадками в глубину краю і там або купували або мїняли у туземців землю на ріллю для себе та на пасовиска для своїх стад. В той спосіб входили они чим раз більше в зносини з туземцями, при чім очевидно не могло обійти ся і без всїлякого рода спорів.

Бури винищили передовсїм Бушманів. Бушмани єсть то племя дуже малого росту, люди направді дикі, що не мають нї сїл нї хат, не держать ніякої худобини, лиш волочать ся з своїми на пів дикими псами по степах за зьвіриною, подібні і самі до зьвірини. То справедливі африканьскі цигани, що жиють лиш з рабунку. Бури були змушені ще від тамтого століття нищити їх систематично. Другим племенем, з яким Бури найбільше мали до роботи, то були Готентоти, котрі стоять трохи висше від Бушманів. Готентоти так нинї перемішані, що їх раса в декотрих сторонах майже зовсїм затратила ся, они по найбільшій части мішанцї з білих або з невільників спроваджуваних з північного заходу Африки. Они розкинені по цїлій кольонії і жиють як слуги, волоцюги та нероби. Наконець третою головною ґрупою народів, з котрими Бури мусїли зносити ся, то Кафри (назва та пішла від арабского „Кафір", що значить „невіруючий" або „погани"). Кафри то нарід пастирский і скорий до війни. У Кафрів найбільшим богатством — воли. Для волів будують они передовсїм і як найміцнїйше свої „кралї" (камінні будинки); щоби роздобути собі волів, ведуть они війну. Коли Кафрови народить ся дитина, то він дає єї волови; за воли мїняє він собі жінку, за воли продає довьку. Впрочім єсть Кафер спокійним і добродушним чоловіком, котрий любить забавляти ся і тогди не виглядає зовсїм на дикого; але скоро в нім відозве ся єго пристрасть, то він стає страшенно лютий а тогди виходить на верх вся єго зьвіркість.

От з такими то племенами мусїли Бури зносити ся та вести з ними нераз завзяту і люту борбу. Перший раз прийшло межи білими а туземцями в 1659 році до великої війни із за крадежі худоби. Бури воювали вже тогди в дуже оріґінальний спосіб. На великих возах, до котрих запрягали нераз і по дванайцять пар волів, їздили они з цїлими родинами з одного місця на друге і задержували ся там, де була вода і добре пасовиско; там також і засївали і кусень землї а коли був добрий урожай то будували собі хати. Коли надходив ворог, то одні другим давали знати в той спосіб, що запалювали великі купи ріща. Тогди сїдали всї чим скорше на конї і обступали ворога рівночасно зі всїх боків, і стріляли в него посіканим оловом з своїх тяжких рушниць котрі називали „рурами". Коли же ворог зачепив їх в походї, то всї вози ставали в колесо; дїти уміщувано на возах, ослонених грубими дилями, по середині того колеса стояла привязана худоба, мужчини клали ся поза возами на землю і стріляли, а жінки позаду за ними набивали їм рушницї. Не легко приходило ся ворогови здобувати таку кріпость, а коли єї і здобув, то страти єго були так величезні, що нічим була супротив них єго побіда.

Але то треба признати, і в тім годять ся всї історики, що Бури нїколи не брали ся нищити сусїдні народи в той спосіб як н. пр.

бомбами новорічні желаня. Ґенерал Ґвайт (White) прислав з Ледісмайс за помочию гелїоґрафу (сьвітлового телеґрафу) вість, що в містї все добре. Підчас сьвят кинули Бури на місто дві порожні бомби. З одної розсипали ся на картках новорічні желаня, в другій знаходив ся плюмпудінґ (страва, котра в часї сьвят мусить бути в кождій анґлїйскій родинї).

— **Нещасливі пригоди.** В громадї Горинци, повіта чесанївского, помер дня 21 грудня нагло в наслїдок нещасливої пригоди 27-лїтний селянин Стефан Юлва. Він ніс 3 метри довгу а 7 цалїв грубу сосну через подвірє і спотикнув ся так нещасливо, що упав, а дерево убило его на місци. — З Нового Санча доносять, що в Дунайци під Старим Санчем найдено тїло шевця Івана Габелї зі Старого Санча. Здає ся, що Габеля перевозив ся в ночи потайком човном через ріку і при тім упав у воду та утонув ся.

— **Кіт заїв дитину.** Страшна пригода стала ся в селї Цївкові повіта чесанївского. Звідтам доносять нам ось що: Селянка Катерина Мрувка спала дня 25-го грудня на печи разом зі своєю дитинкою, котрій було ледви чотири недїлї. Підчас сну матери домашний кіт задушив дитину і вигриз її майже цїле личко.

— **В якім столїтю жиємо?** Чи вже в двайцятім, чи вже в девятнайцятім? Нїмецкому цїсареви Вільгельмови, котрий хоче удавати трохи, хоч в кепскі, Александра Великого, короля македоньского, що розтяв мечем узол ґордийский, сподобало ся задекретувати, що вже розпочало ся двайцяте столїтє. Тимчасом кождий хлопець, що научив ся рахувати до 20, знає дуже добре, що щó 19, то не 20. А люди, і то ще старі, ґазетярскі мудрагелї, спорять о тім, яке столїтє, а другий мудрагель нїмецкий такі просто робить з девятнайцять двайцять. Як би то тепер була двайцята сотка лїт від часу, коли Христос народив ся, то очевидно треба би й писати двайцяту сотку значить ся 2000 все одно, чи она лиш зачала ся, чи буде вже кінчити ся, бо прецї тота сотка від самісенького початку аж до самого кінця, буде соткою. Але іменно о то розходить ся, коли тота сотка зачинає ся: чи вже тепер, коли пишемо 1900 рік, чи аж за рік, коли будемо писати 1901? Здавало би ся, що о тім не мало чого спорити, а однакож люди не можуть порозуміти самої річи, і перечать ся. Коли зачинаємо рахувати рік? З ударом 12 години в ночи на день 1-ого січня. Коли отже скажемо собі, що то єсть рік перший, рік 1, то вже називаємо его до самого кінця роком першим; другий рік, нумер 2, зачинає ся тоги, коли скінчить ся нум. 1. Коли аж ми тепер сей надійшовший рік назвали тисячним і девятьсотним, то мусить він бути ним аж до кінця і не може ніяк бути 20-сотним. Длятого для всїх немудрагелїв двайцяте столїтє не може ніяк зачинати ся з роком 1900 лиш з днем 1 січня 1901. Ну, але кому хоче ся навіть і час так загортати, як вабирати нї з сего нї з того чужі краї землї, то на то нема ради, скоро нема сили.

— **Скритоубийство в Виспі** пов. рогатиньского. З Рогатина пишуть нам під датою дня 31 грудня: Дня 27 с. м. межи годиною 6 а 7 вечером допустив ся хтось скритоубийства на особі Ксеньки Бережаньскої, зарібницї у Виспі, на її донцї Харитинї Бережаньскій і на 8-місячній її внучцї. Убийства того доконано як здає ся ударами якогось тупого знаряду, мабуть молота млиньского, в праву скрань Ксеньки і Харитини Бережаньскої, а дитинї розчерепив звірский убийник голову ударом об скриню. Підозріного о то убийство мельника з Виспи, Зиґмунта Гаска вже арештовано, а син его Станїслав арештований також зложив обтяжаючі свого батька зізнаня. Убийник той мав допустити ся того страшного злочину зі злости і мести против родини Бережаньских, за то, що син его мав любовні зносини з Харитиною Бережаньскою, наслїдком чого була згадана повисше 8-місячна дитина. Зиґмунт Гаск відгрожував ся перед кількома місяцями, що зімстить ся на Ксенцї і Харитинї Бережаньскій за то, що они притягнули до себе его сина, а сина кілька равів побив за то, що любив ся з Харитиною. Суд рогатиньский веде слїдство в сїй справі.

Телеґрами.

Відень, 2 січня. Король Александер сербский надав архікн. Францови Фердинандови і Оттонови ордери білого орла I-ої кляси, а Є. Вел. Цїсар надав сербскому послови Михайловичеви ордер зелїзної корони I. кляси, а войсковому аташе Пантичеви ордер зелїзної корони II. кляси.

Берлин 2 січня. Нїмецкий амбасадор при віденьскім дворі ґр. Айленбурґ дістав титул князя а президент реґентиї на Шлеску ґр. Гацфельд одержав так само титул князя.

Льондон 2 січня. Урядово доносять, що положенє ґен. Метуена не змінило ся.

Каптавн 2 січня. Войско анґлїйске в Дортрехтї побило дня 31 грудня Бурів, котрі змушені були втікати.

Американцї Індиян. Они з туземцями робили завсїгди в добрий спосіб умову, купували у них землю або міняли за воли і т. п. а нераз і самі піддавали ся верховній власти начальникам племен, але при тім нїколи не позбували свого національного характеру своїх звичаїв і обичаїв та своєї віри.

Чим більше приходило кольоністів з Голяндиї і чим більшою ставала кольонія та чим важнїйший робив ся з неї чинник в полудневій Африцї, тим більше захланним оком споглядали на ню Анґлїйцї та не пропускали ніякої нагоди, щоби вмішати ся до внутрішних справ Бурів. Отак було від першої хвилї і се єсть до нинїшного дня і се єсть ніби якась злощасна судьба Бурів, що всюди, куди би они й не повернули ся за цїлий час минувших столїтій, Анґлїйцї водили за ними своїми захланними очима, що всюди і завсїгди старали ся недопустити, щоби они могли розвинути свобідно в устрій державний та що всюди кидали їм колоди під ноги і не давали їм нїгде спокійно осїсти і рішати самим о своїй судьбі. Щось подібного — розуміє ся з відповідними змінами — показує хиба лиш історія нашого народу. Не менше лиш чотири рази покидали Бури вже сего столїтя великими походами свої оселї лиш з тої одної причини, щоби берегти свою полїтичну незалежність супротив Анґлїйцїв.

Вже в 1620 р. почали були Анґлїйцї робити заходи, щоби дістати під свою верховну власть ті землї, де поселив ся був нарід Бурів. Анґлїйскі капітани Шілїнґе (Shillinge) і Фіцгерберт (Fitzherbert) пробовали забрати край в посїданє Анґлїї, хоч тогди то ще не виглядало так, мовби то Анґлїя хотїла дїйстно забрати край Бурів на завсїгди, бо не змінено анї адмінїстрациї, анї не було дїйстної окупациї. Аж більше як півтора сотки лїт пізнїйше, бо 1780 р., повторили ся ті змаганя, коли анґлїйский командер Джонстон з своєю фльотою старав ся силою загорнути Клин Доброї надії під власть анґлїйску. Змаганя тї не удали ся, бо їм станув на перешкодї опір французскої фльоти під командою адмірала Сюффрана (Suffren). Але вже в два роки пізнїйше брали ся Анґлїйцї знову до Клина, хоч знов так само безуспішно. Аж в 1795 р., коли голяндскі кольоністи збунтували ся були против власного правительства та проголосили в Свелендам свобідну републику, удало ся Анґлїйцям станути кріпко на Клинї під тою покривою, що они ніби то хотять уратувати кольонію для князя Оранського. Голяндия пробовала тогди вислати Бурам поміч, але їх фльота під командою адмірала Люкаса мусїла піддати ся Анґлїйцям. На суши прийшло було тогди до маловажної стички під Майсберґ, в наслїдок чого місто і кріпость мусїли піддати ся Анґлїйцям і анґлїйский ґенерал Креґ (Craig) став першим ґубернатором в полудневій Африцї. По мирі в Амієн в 1802 р. дістала була Голяндия назад Капляид та посадила там знову свого ґубернатора Янсена. Але Анґлїйцї, котрим знову борзо полекшало в Европі, зявили ся знову з своєю фльотою і сухопутним войском в Столовім заливі (Telle Bay) та забрали дня 19 січня 1806 р. капляндску кольонію на завсїгди на власність Анґлїї, а париский договір мировий в 1814 р. признав і затвердив їм то право.

Від того часу стратила Голяндия на завсїгди полудневу Африку. Але й Анґлїйцї не мали з нової кольониї великої потїхи, бо аж до нинїшного дня мусїли все спорити та вести війну з Бурами, а з якими успіхами — се видимо і на теперішній війнї.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий**.

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозинського під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).